

»Seveda, seveda vam jih poklonim!« je vneto prikimal Mihec, »a do jutri vam še naredim sebe, Mihca, ki pase kozo.«

»Tebe tukaj pri koči,« se je zasmel starček, »no pa dobro.«

»Da, da,« je prikimal Mihec in se takoj vneto lotil dela.

Pazniku se nocoj ni mudilo, ta poslednji večer bo še malo posedel pri svojem varovancu, ki mu je kar prirasel k srcu. Z zanimanjem ga je opazoval pri delu. Koliko duše je v tem otroku, se je čudil. Saj se je to izražalo v vsaki cvetici in v vseh teh ljubkih stvareh je košček pravega življenja. Da bi tak otrok zažgal senik iz zlobe? Ne, v to že od prvega dneva ni verjel. Mogoče pa je imel revček nesrečo in še opazil ni, kaj je naredil. Svet je pač takšen, da naglo sodi in najprej udriha po nemočnem siromaku. No, sedaj pa bo zate dobro, kovač in župnik sta lepo poskrbela. Da, da, nadarjen si in mnogo tega se boš naučil in tudi lakote in mraza ne boš trpel! Medtem ko je paznik tako razmišljal o usodi svojega malega prijatelja, je ta pridno delal in kmalu posadil Mihca iz kruha in s šibo v roki zraven kože.

»O, šmentani fant!« se je široko zasmel starček, »saj je res prav tebi podoben! Prav, prav, tako te bom imel vsaj vedno pri sebi. No, sedaj pa je dovolj, pozno je že, a jutri navsezgodaj odrineva!«

Pobral je posodo, želel Mihcu lahko noč in odšel.

(Dalje.)

Winkler Venceslav

Cesarjeva hruška

Ilustriral Fr. Godčec

Cesar Janez iz Devete dežele je bil preprost človek. Oblačil se je kakor kak gruntar in ob nedeljah se je vozil s parom konj po deželi ter se ustavljal po vaških krčmah, dajal kmetom za pijačo ter prepeval z njimi, pozno v noč se je pa vračal v svoj grad in drugo jutro nadaljeval z vladarskimi posli. Drugače pa je bil navdušen za kmetijstvo in je imel na svojem cesarskem vrtu najlepše drevje, najznamenitejša pa je bila čudovita hruška sredi vrta, ki jo je sam obrezoval in sam zalival in gnojl. Ta hruška je imela neke zdravilne lastnosti in to nesrečo, da jih niso nikoli mogli dodobra spoznati, zakaj, ko se je približal čas, da bi bilo treba sadove obrati, so kake noči izginili. Nihče ni vedel kam in kako, sodili so pa, da so na delu premeteni tatovi, ki znajo svoj posel opraviti na najbolj prevarljiv način. Ves dvor se je jezil, hlapci so kleli od jeze, vrtnarji so si pulili lase in stražniki so se bali za glavo. No, tatovi niso mogli odkriti in hrušk tudi ni bilo. To se je godilo leto za letom. Cesar je postavil pod hruško stražo, stražit so šle ženske, dvorjani, celo ministri, in naposled nekega leta sam cesar in vendar je bilo vse zaman. Hruške so zmeraj izginile. To je ljudi bolj in bolj utrjevalo v prepričanju, da je to hruška posebne vrste, da ima čudovito moč, nemara ozdravi skrnino ali celo jetiko, mogoče je njen sad vreden še več ko živa voda. Pripovedovali so o vsem tem in naposled so tudi sami verjeli. In še cesar se je zamislil ter je na vsak način hotel dobiti v roke nekaj teh čudovitih hrušk, zakaj počasi se je postal in mislil je, da imajo nemara hruške čudovito moč, da ga pomladijo za nekaj dolgih let. In ker ni mogel drugače, je napravil, kakor napravijo vsi cesarji ob takih prilikah: napisal je razglas in glasniki so ga raznesli po deželi, ropotajoč spotoma z bobni in piskajoč s trobentami. Razglasil je cesar, da

dá pol cesarstva in rodno hčer za ženo tistemu, ki ujame tatove in reši vsaj eno samo hruško. Tudi v Deveti deželi je bilo revnih in brezposelnih ljudi na pretek, prihajali so na cesarski vrt, ogledovali hruško in se zaklinjali, da bodo našli tatove. Pa prešlo je leto za letom in ni pomagala polovica cesarstva in niti ne sama cesarjeva hči — hruške so vseeno izginjale.

Tisto leto, ko je stari cesar že skoraj popolnoma osivel in se je tudi njegova hči že zadosti postarala, so se znova oglasili trije junaki, da poiščejo tatove. Bili so trije in nič si niso bili podobni. Stopili so pred cesarja in pokimal jim je. Prvega, ki je bil kraljevič iz sosedne Modre dežele, je prijazno objel, kakor je velevala navada, drugemu, ki je bil ministrov sin, je dal roko in prijazno besedo, tretjega, ki je bil svinjski pastir, je samo površno pogledal. Peljal jih je na vrt in dejal jim je, da so hruške skoraj že zrele in bodo najbrž že to noč izginile in da je pravkar premišljeval, če jih ne bi takoj potrgal in si jih na kak način ohranil, kajti ne verjame dosti, da bi ujeli tatove. Vsi trije so se ozrli na drevo, bilo je hrušk nič koliko, le zelene so še bile in spoštljivo so jih merili, le pastir je preprosto vzkliknil: »Sveta Marija, take hruške sem pa že jedel!« Cesarju te pastirjeve besede očitvidno niso bile všeč in je trdil, da to ni mogoče. Ker se ne spodobi, da bi cesarju ugovarjal, je pastir umolknil in so rajši sedli pod hruško, da bi stražili.

Sedli so in se pogovarjali, kako naj si razdelijo plačilo, če dobijo tatove. Prišel je mrak in skoraj hipoma noč in morali so drug drugega vleči za ušesa, da ne bi zaspali. Pa ko je prišla njihova ura in je začel veter tako prijetno šumeti v vrhovih dreves, so drug za drugim zadremali. Sredi noči se je prvi prebudil svinjski pastir in nezaupljivo strmел po vrtu. Zdelo se mu je, da odhaja nekdo preko zidovja, pleza in škrablja po zidu. Zbudil je še tovariša in opazili so, da so zmanjkale vse hruške. Presenečeni so se spogledovali.

»Prav za prav smo zaspali le za trenutek,«

je oklevajoče dejal kraljevič. »Kdo nam more kaj očitati?«

»Saj se je tudi samemu cesarju zgodilo,« se je opravičeval ministrov sin.

Svinjski pastir je pa malo pomislil in predložil:

»Najbolje, če pogledamo za tatovi, najsi bo en sam ali pa več, zdaj je še noč in do jutra pridemo zelo daleč.«

Kraljevič se je sicer obotavljal, da je ponočna hoja neprijetna, človek zadene ob vsakovrstne stvari, ko se je pa še ministrov sin odločil, češ da dobro pozna mesto, je moral hočeš nočeš z njima.

Šli so čez zid in potem po cesti in zdelo se je, da pred njimi diši po hruškah, ki so v eni noči dozorele. Svinjski pastir jih je vodil z nezmotljivo trdnostjo, šli so po širokih ulicah, zavijali v stranske steze pa zopet na velike ceste mimo bogatih hiš in povsod je pred njimi dišalo po svežih hruškah. Nobenega človeka ni bilo videti, le kdaj pa kdaj so srečali cesarsko stražo, ki je z zaspanimi koraki enakomerno topotala po kamnitnem tlaku.

»To nas bo daleč pripeljalo,« je vzdihnil kraljevič. »Naposled ni potreba, da bi kar takole sredi noči lazili pod cestah in oprezovali za razbojniki.«

Tovariša ga nista poslušala, stopali so z dolgimi koraki in ministrovemu sinu se je zdelo imenitno, da takole oprezuje za tatovi. Postalo mu je vroče, slekel je suknjo in jo zalučal za neki plot, češ če je pastir lahko samo v srajci, čemu bi ne bil on. Kraljevič je krevljal nekoliko za njima in se včasih oglasil, da sta preurna, da mu je vroče, sleči se pa ni hotel, češ da se ne spodobi in kaj bi rekli ljudje, ko bi ga spoznali.

Prišli so iz mesta in sled jih je vodila do gozda. Kraljevič iz Modre dežele se je zasopen ustavil:

»Ali ne bi nekoliko počivali?«

Pastir in ministrov sin sta ga začudeno pogledala. To je vendar nemogoče, tisti, ki je odnesel hruške, ne more biti daleč. Hruške zmeraj bolj dišijo, če bodo pa čakali, bo posijalo sonce, segrelo bo zemljo in zgubile bodo svoj vonj.

Stopili so v gozd in svinjski pastir se je pogovarjal s pticami in z drevjem in je razkladal tovarišema: »Tod so šli, tu so se ustavili, trije so bili, tat in dva pomočnika.«

Razmikal je veje in stopali so hitreje. Kraljevič je bil nekoliko neroden, marsikatera veja ga je oprasnila po obrazu. Rad bi zajecal, pa se je bal tovarišev, ki sta z zardelima obrazoma hitela pred njim.

Prišli so do samotne kočice sredi gozda. Ugledajo kočico, pridejo bliže in potrkajo. Odpre jim stara ženica. Prosi jo, če bi dobili čašo vode, vso noč so hodili, utrujeni so in žejni. Stopijo v kočico, pa zaslišijo šum. Oni v kočico, trije ljudje pa skozi okno v hosto. Zasledovalci skočijo za njimi in vidijo, da so tatovi. Dva sta mlada, eden je star in ima dolgo brado, na hrbtu pa nosi težko vrečo.

»Dajmo jih!« kriči kraljevič in jim grozi s pestmi.

Svinjski pastir pa stopi po sobi, pogleda po tleh, se skloni in pobere s tal lepo hruško. Nemara so jo hoteli pojesti, mogoče je imela vreča

luknjo in je hruška padla v sobi na tla. Pastir je nekaj časa ogledoval hruško, nato jo je vtaknil v žep.

Popili so čašo vode, zahvalili so se stari ženici in odšli so za tatovi. Hodijo, hodijo, gozd se zmeraj bolj redči, pridejo na kamnitno pot in kraljeviča začno žuliti čevlji. Da bi hodil bos kakor pastir, o tem ni hotel slišati. Nekaj časa je stiskal zobe, potem je začel polglasno ječati in zahteval je, da bi nekaj časa počivali. Tovariša pa nista hotela in moral je počasi za njima. Sredi dneva, ko je pa začelo na kamnitno pot na vso moč sijati sonce in so si venomer brisali potne obraze, se je kraljevič zatrdno ustavil in dejal pastirju:

»Čuj, daj meni tisto hruško, ki si jo pobral v koči. Jaz ne morem naprej, preveč sem že utrujen, vzel bom hruško in jo nesel cesarju, vidva pa pojdiva in poiščita še tatove.«

Ministrov sin se je nekoliko jezil, pastir pa ni rekel ne bev ne mev, segel je v žep in izročil kraljeviču hruško. Kraljeviču se je zasmejala srce, hlastno jo je spravil in se vrnil po poti, koder so prišli. Pa ko se je vračal, ni bilo nikogar, ki bi mu dajal pogum, žejalo ga je bolj in bolj in prej ko je ugasnil dan, se je lotil hruške. Pokusil jo je nekoliko, nato je zagrizel mlade zobe v sočno meso in jo kratkomalo pojedel. Za trenutek ga je pač obšla misel, kaj bo rekel cesarju. No, zamahnil je z roko, da bosta že ministrov sin in pastir prinesla kako drugo. Ponoči je sedel nekje v gozdu na drevesu, plašil se je sov in zveri in ko je drugo jutro nadaljeval pot in prišel na plano, si je oddahnil.

Na dvoru so ga začudeni pogledali. Pripovedoval je dolgo zgodbo, kako sta ga ministrov sin in pastir zapustila in se je moral sam otepati divjih zveri in razbojnikov. Tudi hruške je dobil, pa so mu jih razbojniki znova pobrali. Cesar in dvorjani so mu verjeli, smilil se jim je, dali so mu novo obleko in tudi cesarjevi hčerki je bil všeč.

»To bomo še uredili,« je dejal cesar. »Če se onadva paglavca ne vrneta in mislim, da se ne bosta, bomo napravili svatovščino in pol cesarstva boš dobil.«

Kraljevič je bil zadovoljen, sprehajal se je po cesarskih vrtovih in nikoli ga ni zaskrbelo, kaj bo, če se vrneta pastir in ministrov sin.

Ta dva sta pa ta čas romala čez dežele in zmeraj sta bila tatovom tik za petami. Obleka se jima je raztrgala v grmovju, jedla mista skoraj nič in bila sta hudo utrujena. Dan se je umikal dnevu in zdaj je začel tudi ministrov sin pešati. Bil je lačen in ni mogel toliko prenesti kakor pastir.

Prišla sta skoraj do meje Devete dežele. Hodila sta po gozdu in pod noč se je začela nevihta. Strela je udarjala v vrhove dreves, dež je lil ko iz škafa. Iskala sta, kam bi se skrila, in sta našla samotno krčmo. Tam so že vsi spali, krčmar jima je nerad odprl in zlezla sta na peč, kjer je bilo še nekaj prostora. Ob peči so pa dremali trije tatovi in razločila sta le bradatega, dremali so in se pogovarjali.

»Zdaj nas ne ujamejo več,« je pripovedoval stari, »še malo in švrk čez mejo. V Modri deželi se pa nikogar ne bojimo.«

»Tudi te hruške bomo dobro prodali. Kraljev zdravnik nam jih bo plačal po cekinu, dobra kupčija, kaj pač mislita.«

Dremaje so se še pogovarjali, če ne bi nekoliko dvignili cene, to pot so morali nekoliko več trpeti. Zdaj se ministrov sin ni mogel vzdržati. Hop! je skočil s peči in prijel bradatega tatu za vrat:

»Hej, kje imate hruške?«

Nastal je ravs in kavs in preden je krčmar prižgal leščerbo, so se tatovi izmuznili iz hiše in odhiteli v noč. Ministrov sin je grozil, da pošlje

celo vojsko za njimi, pastir je pa iskal po tleh in je spet našel hruško, ki se je bila med tepežem izmuznila iz vreče.

Takoj sta se napotila za bežečimi. Ko sta prišla pa do meje, je postalo ministrovega sina strah, menil je, da onstran meje ne seže oblast njegovega očeta, in je prosil pastirja, naj mu da hruško, da jo nese cesarju, on naj pa gre v Modro deželo in ujame tatove. Pastir ni rekel ne bev ne mev, izvlekel je hruško, obrisal jo je ob srajco ter jo izročil ministrovemu sinu.

Fant je odšel proti domu. Dolgo je hodil, ker ni dobro poznal poti, in večkrat je zašel. Bil je lačen, večkrat je izvlekel hruško in se je hotel lotiti, pa vselej se je premagal. Ko je pa prišel že blizu doma, se ni mogel več vzdržati.

»Samo malo jo pokusim,« si je mislil. Ugriznil je vanjo enkrat, ugriznil drugič in prej ko se je zavedel, ni bilo nikjer več hruške. Prestrašil se je, kaj naj pove cesarju, in se je koj domislil, da poreče, da so ga napadli razbojniki in mu hruško vzeli.

Na dvoru so ga prijazno sprejeli in so se nekako veselili, da ni prinesel hruške. Povedal je zgodbo o razbojnikih in rekli so mu, da bo že dobil plačilo, če se ne vrne svinjski pastir, o čemer so pa bili prepričani, da ga ne bo. Kako naj izvrši navaden pastir, česar nista mogla ministrov sin in kraljevič.

Svinjski pastir je pa takrat že nadaljeval pot. Zdaj ni več dosti izgubljal časa. Šel je naravnost v glavno mesto Modre dežele in se preprašal do kraljevega zdravnika. Bil je to star mož in ko mu je fant dejal, da bi se rad izučil zdravilstva in da je prišla slava njegovega znanja prav do Devete dežele, je zadovoljno prikimal in ga sprejel v učenje. Prve dni se ni zgodilo nič posebnega. Pod večer tretjega dne pa je dejal zdravnik:

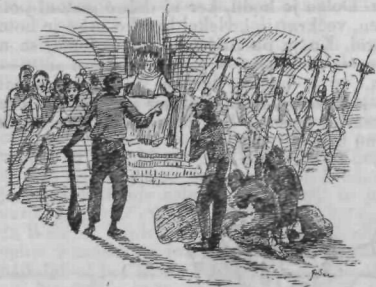
»Kličejo me k velikašu sredi gora, nogo si je zlomil. Pazi na dom in če pride kak trgovec s sadjem, kupi ga in plačaj za vsak sad zlat cekin. Tu imaš denar.«

Zdravnik je odšel, kmalu nato so pa prišli trije možje. Bili so lepo oblečeni, kakor bogati trgovci, in prinesli so v lepi vreči hruške. Pastir je rekel, naj za trenutek počakajo in je šel in se pripravil.

Poklical je drugega za drugim v sobo in prej ko se je poklicani zavedel, mru je tičala za vratom zanka. Privezal jih je na dolgo vrv, naložil jim je na hrbet vrečo s hruškami in ko se je popolnoma znočilo, je po stranskih ulicah zapustil mesto in Modro deželo.

V Deveti deželi so se pa ta čas pripravljali na svatovščino. Verjeli so, da se svinjski pastir sploh ne povrne, za ministrovega sina so pa mislili, da ne bo sitnaril in da bo zadovoljen, če mu odrinejo nekaj cekinov.

Sredi vseh priprav se je pa vrnil svinjski pastir in na dolgi vrvi je imel privezane tatove. Od vseh strani so se zgrinjali ljudje in se čudili, ko so zvedeli, kam so šle cesarjeve hruške. Tudi cesar se je smehljaj in si zadovoljen gladil brado, le cesarjeva hčerka je bila nezadovoljna in je hotela samo kraljeviča. Cesar je bil v zadregi, ljudstvo je pa kričalo pastirju: »Živel naš bodoči cesar!«

Pastir je pa mirno odvezal tatove in jih spustil pred cesarja ter dejal, naj ostaneta cesarstvo in cesarjeva hčerka kar kraljeviču iz Modre dežele, onadva z ministrovim sinom bosta že prijela za kako drugo delo, za kraljeviča pa ne gre, da bi postal kar nekako brezposeln.

In se je vse mirno uredilo. Dali so kraljeviču cesarstvo in cesarjevo hčerko, ministrovemu sinu dobro službo na dvoru, svinjskemu pastirju so pa pustili slavo in je živel od nje srečno in zadovoljno do smrti.

J. Kmet

Zadnja pravljica

Ilustrirala Elda Piščanec

Snežilo je že ves teden. Zdaj pa zdaj je zavila burja, da je tanko zapiskalo ob vogalih in stresnilo šipe v oknih. Bili so temni dnevi, da nisi vedel, kdaj se je končala noč in začel večer. Mati je vzdihovala in strahoma pogledovala proti sosedu.

»Še podpalo nas bo, otroci, da bomo od vsega hudega pomrli,« je stokala, ko je videla, kako se lomijo česplje pod težkim snežnim bremenom. Jaz in sestre smo se stiskali na peči. Materina tožba nam je segla v srce, a le za hip. Saj smo že komaj čakali snega. Sanjali smo o saneh, ki so samevale pod podom. Lani se je Cene spustil v globoko dolino v senožetih, letos se bom pa tudi jaz! Le počakaj! Iz objestnosti sem izpodrival sestro z vreče prosa. Začel se je prepir, vsak bi rad sedel na topli mehki vreči. Pulili smo se zanjo, dokler se ni proso usulo po hrapavi peči. Spogledali smo se, saj smo vedeli, kakšno plačilo nas čaka za tako nerodnost.

Tisto zimo je vsak dan prišla k nam Mina. Živel je na koneu vasi. Na vaški zemlji so ji postavili lesenjačo in ji dali ped z robidovjem preprežene zemlje. Poletí je hodila v dnino, pozimi pa brala pravljice in gladila